

GABRIEL BĂNICĂ

Lucrarea prezintă o sinteză a aproape 10 ani de observații efectuate asupra pescărușilor (**Ordinul Charadriiformes, subordinul Lari, familia Laridae**), pe litoralul sudic al Dobrogei (județul Constanța), atât pe plajele și falezele marine, cât și pe lacurile și lagunele litorale.

Pentru a avea o mai bună imagine asupra acestor păsări, au fost incluse și observații de pe litoralul nordic al Dobrogei (Insula Sahalin) și din Delta Dunării (Sfântu Gheorghe și Murighiol). S-a instalat îndeosebi asupra dinamicii și fenologiei pescărușilor, datele obținute fiind comparate cu cele din bibliografia avută la dispoziție.

I. PREZENTARE GENERALĂ

Păsări comune și frecvente pe Litoralul marin al Mării Negre, pescărușii (**Ordinul Charadriiformes, subordinul Lari, familia Laridae**) nu au beneficiat în ultimii ani de o atenție deosebită din partea ornitologilor din România. Deși o parte din specii sunt numeroase și ușor de observat (**Larus minutus, L. ridibundus, L. canus, L. fuscus, L. argentatus cachinnans**) altele sunt mai rare și prezența acestora este mai puțin remarcată (**L. genei, L. melandcephalus, Rissa tridactyla**).

Cu toate acestea, există câteva lucrări mai vechi care sintetizează o mare parte din datele acumulate până la această dată: "Sur le migration d'automne de *Larus minutus* P. dans le sud-est de la Roumanie (VAN IMPE, J., 1969), "Migration d'automne des Laro-Limicoles en Dobroujda Maritime de sud (VAN IMPE, J., 1970), "Pescărușul negricios (***Larus fuscus* L.**) in România" (MUNTEANU, D., 1982), "Les Charadriiformes de Roumanie" (PAPADOPOL, D., 1966), "Contribution a la connaissance de ***Larus Argentatus* Pont. 1763** en Roumanie" (PAPADOPOL, A., 1980), "Pescărușii argintii își schimbă mediul" (RADU, D., 1980). De asemeni, pescărușii sunt amintiți în numeroase lucrări cu caracter general, ca și în altele care tratează din punct de vedere avifaunistic regiunile litorale. Lucrarea prezentă încearcă sintetizarea observațiilor efectuate de noi pe plajele și falezele marine din Vama Veche și Grindul Lupilor și de pe

lacurile și lagunele litorale (județul Constanța) în aproape 10 ani (1985-1994). Pentru a avea o imagine mai clară asupra dinamicii acestor păsări, au fost incluse și observații din Delta Dunării sau din alte localități dobrogene. Precizăm că cel mai mare număr de observații provin din localitățile Constanța și Mamaia.

Determinarea și numărarea păsărilor au fost efectuate pe teren cu ajutorul binoclului (10 x 50) și al lunetei (30 x 75).

Prezentăm în continuare rezultatele obținute referitor la cele 8 specii de pescăruși identificați în această regiune, împreună cu concluziile rezultante.

Nu au fost incluse speciile de pescăruși pe care nu am reușit să le observăm în teren, deși acestea au fost semnalate pe litoral de alți ornitologi, cum ar fi: *Larus marinus* (KISS, J.B., 1977, SZABÓ, I. 1991), *Larus ichthyæetus* (KISS, J.B., 1980; MARINOV, M., 1993; VIEILLIARD, I., TĂLPEANU, M., 1971) sau *Larus glaucoides* (KISS, J.B., 1970).

II. REZULTATE

1. *Larus melanocephalus* Temm. (Pescărușul cu cap negru).

După unii autori, specie de origine mediteraneană (STEGMANN, citat de CĂTUNEANU I. și colab. 1979, RADU D., 1979), după alții de origine sarmatică (VOOUS citat de CĂTUNEANU I. și colab., 1978, MUNTEANU D., 1979). Pescărușul cu cap negru are arealul stabilit în jurul Mării Negre și al Mării Mediteraneene, ultima fiind și locul obișnuit de iernare al speciei (IONESCU V., 1968, RADU D., 1983, CIOCHIA V., LINȚIA D., 1955). Posibilă și cuibărirea într-o colonie izolată în Asia Centrală (SAUNDERS D., 1971) iar în timpul iernii ajunge până în Strâmtoarea Mânecii (SAUNDERS D., 1971). Date recente ne arată că a ajuns să cuibărească în Marea Britanie, în câteva perechi la Norfolk și Dugeness (Kent), pentru prima oară în anul 1992 (***, 1992)

Pe litoralul dobrogean este unul din pescărușii rari, deși prezența sa este consemnată aici tot timpul anului. De obicei este oaspete de vară și de pasaj (CIOCHIA V., 1984 și 1992, MĂTIEȘ M., 1977, MUNTEANU D., 1979 și 1992, IONESCU V., 1968, PAPADOPOL A., 1966, RADU D., 1983, TĂLPEANU M., PASPALEVA M., MANOLACHE, L., 1967). Cunoscută ca pasăre clocitoare în zona lagunelor marine Sinoe și Razelm, unde au cuibărit în mii de exemplare (LINȚIA D., 1955), ulterior numărul lor diminuându-se într-atât încât a fost considerat cuibăritul incert (MUNTEANU D., 1979 și 1992). De curând, specia a fost observată în sezonul de cuibărit (18.06.1989 și 5-8.05.1991) pe Lacul Sărăturii lângă Murighiol (Brehme, S. și colab., 1992) unde în 1992 a fost dovedit cuibăritul (MEIȚĂ L., CEICO T., 1992).

Pe data de 11.07.1994, tot pe lacul Sărăturii (lângă Murighiol, Delta Dunării), am reușit să identificăm un număr de 16 adulți și 29 juvenili, deci păsările continuă să cuibărească pe acest lac. Iar două zile mai târziu, pe

13.07.1994, pe un mal, în sud-vestul lacului Techirghiol, am găsit staționând cel mai mare stol de pescăruși cu cap negru întâlnit de noi până acum: 800 exemplare, probabil imaturi sexual.

De obicei, am întâlnit această specie destul de rar, între Vama veche și Sfântu Gheorghe (Delta Dunării) și de obicei în pasajul de primăvară și de toamnă. Astfel, din cele 23 de observații reușite, doar una este din februarie (04,34 %), una din decembrie (04,34 %) una din octombrie (4,34 %), una din septembrie (4,34 %), două din iulie (8,69%), trei din august (13,84 %), trei din mai (13,94 %), cinci din martie (21,73 %) și șase din aprilie (26,08 %). Constatăm că este o specie ce clocește în număr mic în Dobrogea, fiind unul din pescărușii rari de la noi. În timpul iernii este cel mai greu de observat, pentru ca în pasajul de primăvară (martie-aprilie) să fie mai numeros, în special pe mare în lungul litoralului. Pasajul de toamnă este caracterizat prin concentrări în sud-vestul Lacului Techirghiol, în lunile iulie-octombrie, când se pot întâlni între 200 și 800 de exemplare. Pe lacul Techirghiol, specia a fost semnalată și în trecut (BĂNICĂ, G., 1992, CIOCHIA V., BREIER, A., 1972, IMPE, I.V., 1970, PAPADOPOL, A., 1955, 1963, SZABÓ, I. in verbis) chiar ca pasăre clocitoare (PAPADOPOL, A., 1966).

Datorită numărului mic de exemplare ce se pot întâlni de obicei (nici restul de autori cuprinși în bibliografie nu dau cifre mai mari: (BREHINDE, S. și colab., 1992, KISS, J.B., 1971, 1973 și 1977, IMPE, I.V., 1970, MITRULY, A., WEBER, O., 1990, PAPADOPOL A., 1955, 1963, 1970 și 1977, VIELLIARD, I., TĂLPEANU, M., 1971, WEBER, P., SZABÓ, I., 1985), se impune acordarea unei atenții mai mari acestei specii ca și trecerea ei sub ocrotire strictă. Ne bucurăm pentru faptul că două din locurile preferate de aceste păsări sunt deja rezervații naturale: Lacul Sărăturii și Lacul Techirghiol.

Nu putem să nu observăm preferința vădită a pescărușilor cu cap negru pentru apele cu salinitate ridicată, deși este mai probabil ca adevăratul motiv să fie legat de suportul trofic.

Observații de *Larus melanocephalus*: 2 ex., 16.03.1991, Constanța-Sud; 3 ex., 19.03.1991, Constanța-Port; 2 ex., 06.04.1991, Constanța-Port; 4 ex., 09.04.1991, Constanța-Port; 10 ex., 17.04.1991, Mamaia-Sud, 11 ex., 19.04.1991, Constanța-Sud; 600 ex., 03.08.1991, Lac Techirghiol; 2 ex., 09.03.1992, Constanța-Sud; 2 ex., 24.03.1992, Lac Techirghiol; 5 ex., 13.04.1992, Constanța-Sud; 5 ex., 17.05.1992, Sf. Gheorghe (Delta Dunării); 2 ex., 25.05.1992, Constanța-Sud; 1 ex., 21.12.1992, Vama Veche; 29 ex., 05.04.1993, Constanța-Nord; 200 ex., 15.08.1993, Lac Techirghiol; 2 ex., 22.08.1993, Eforie Nord - Agigea; 282 ex., 21.09.1993, Lac Techirghiol; 400 ex., 29.10.1993, Lac Techirghiol; 1 ex., 19.02.1994, Constanța-Sud; 43 ex., 05.05.1994, Constanța-Port; 5 ex., 05.05.1994, Constanța-Sud; 16 ex., 11.07.1994, Lacul Sărăturii (Murighiol); 800 ex., 13.07.1994, Lacul Techirghiol.

2. *Larus minutus* Pall. (Pescărușul mic).

Pescărușul mic este unul dintre pescărușii frecvenți pe litoralul Dobrogean, putându-se întâlni aici în toate lunile anului, atât ca pasăre clocitoare (în puține perechi în complexul lagunar Razelm - Sinoe sau sud-estul Deltei Dunării), cât și ca pasăre de pasaj și oaspete de iarnă (CIOCHIA, V., 1992, 1984, IONESCU, V., 1968, LINȚIA, D., 1955, MUNTEANU, D., 1979 1992, PAPADOPOL, A., 1966, RADU, D., 1978, 1983, TĂLPEANU, M., 1969, TĂLPEANU, M., PASPALEVA, M., 1973). Fiind o pasăre de origine Paleartică (după VOOUS, citat de CĂTUNEANU, I. și colab. 1978, MUNTEANU, D., 1979, STĂNESCU D., ZSIVANOVITS P., 1973) sau Siberiana (STEGMANN, citat de CĂTUNEANU, I. și colab. 1978, CIOCHIA, V., 1992, PAPADOPOL, A., 1966, RADU, D., 1979) în Dobrogea se găsește limita sudică a arealului sau de clocire, fapt ce explică numărul redus de perechi clocitoare, în ultimii ani nemaivând nici o informație despre cuibăritul speciei în zona (MUNTEANU, D., 1992). Cu toate acestea, toată vara se pot observa pescăruși mici, desigur mulți dintre ei fiind imaturi sexual. În schimb, în august-septembrie, populațiile nordice se îndreaptă spre sud urmând litoralul Dobrogei, unde în aceste luni s-a constatat existența unui pasaj puternic (IMPE, I.V., 1969, 1970) la Agigea și pe Lacul Techirghiol. După această apariție masivă numărul lor scade, putându-se observa toată iarna, dar rar și în puține exemplare. În martie-aprilie, își fac apariția în număr mai mare, dar fără a atinge amplitudinea pasajului de toamnă.

Rezultatele obținute în urma observațiilor noastre asupra acestei specii concordă în mare măsură cu datele din literatură. Astfel, avem date din toate lunile anului, iarna și primăvara întâlnindu-se pescărușul mic numai izolat sau în grupuri mici. În mai și iunie este cel mai rar pe litoralul sudic, pentru ca începând cu sfârșitul lunii iulie și până la începutul lunii octombrie, să ajungă a fi foarte numeros, îndeosebi între Eforie Sud și Mamaia, cu preferința vădită pentru Lacul Techirghiol unde se pot întâlni cele mai mari concentrări de exemplare.

Pe data de 21.09.1993 am estimat în sud-vestul Lacului Techirghiol 5.231 exemplare de pescăruș mic, în sud-est 200 exemplare, iar pe plaja de la Eforie-Sud 130 de exemplare, deci un total de aproximativ 5.561 exemplare. Remarcăm că pe 14.08.1968 se aflau pe Lacul Techirghiol 5.000 și 5.100 exemplare, iar pe 30.08.1968 se aflau 5.500 exemplare (IMPE, J.V., 1969, 1970). Deci în acest interval de 25 de ani amplitudinea pasajului de toamnă pe Litoralul Românesc și îndeosebi pe Lacul Techirghiol a rămas neschimbat din punct de vedere numeric. Cercetări ulterioare vor dovedi sau infirma această ipoteză.

Iată și alte concentrări de pescăruși mici: 1.280 ex. pe 4.09.1992 pe Lacul Techirghiol, 1.175 ex. pe 29.07.1993 pe același lac și 1.500 exemplare pe 8.10.1993 pe Lacul Tăbăcărie.

Considerăm pescărușul mic ca o specie comună pe Litoralul Dobrogean, putându-se întâlni de obicei în număr mic, dar cu un pasaj de toamnă foarte puternic.

3. *Larus ridibundus* L. (Pescărușul râzător)

Comun și larg răspândit în aproape toată Europa, pescărușul râzător este al doilea pescăruș ca număr și frecvență pe Litoralul Dobrogean. Practic, am întâlnit specia în fiecare lună și în fiecare an, peste tot, pe plaje marine sau pe lacurile litorale. Cu toate acestea, l-am găsit cuibărind doar pe Lacul Dunăreni (sud-vestul Dobrogei), în care 30 de perechi (12.06.1992) și pe Lacul Sărăturii (Murighiol) în aproximativ 150 perechi (11.07.1994). Credem că există și alte colonii, cel mai probabil în Complexul lagunar Razelm-Sinoe și în Delta Dunării.

Referitor la dinamica acestei specii pe litoralul sudic (unde nu l-am găsit clocind) observăm evidenta reducere numerică în lunile aprilie, mai și iunie, când se poate întâlni cel mai rar, desigur acum păsările retrăgându-se spre locuri mai favorabile cuibăritului. Dar începând cu luna iulie, numărul lor crește considerabil (1.462 ex. pe 12.07.1993 în sud-estul Lacului Techirghiol), ca la începutul pasajului de toamnă (august - septembrie) să se poată întâlni în stoluri numeroase: 1.000 ex. pe 21.08.1993, 2.000 ex. pe 17.09.1991 și 2.650 ex. pe 21.09.1992, la Histria). În luna octombrie observăm o scădere a efectivelor, iar din luna noiembrie până în luna februarie întâlnim pe tot litoralul, îndeosebi pe plajele marime, stoluri mari de păsări iernând în zona: 1.510 ex. pe 17.11.1992 la Constanța, 1.200 ex. pe 29.11.1993 la Vama Veche, 2.000 ex. pe 9.12.1991 la Constanța, 3.000 ex. pe Lacul Neptun 1.01.1993, 1.000 ex. pe 2.02.1988 la Constanța, 2.400 ex. pe 4.02.1991 pe lacul Tăbăcărie, 1.086 ex. pe 21.02.1992 la Mamaia și 1.800 ex. pe 25.02.1992, pe Lacul Siud-Ghiol. Începând cu luna martie, numărul pescărușilor începe să scadă din nou.

Constatăm că Pescărușul râzător este o pasăre clocitoare în Dobrogea, cu un pasaj puternic toamnă și cu efective ce ierneză în număr destul de mare pe litoral.

Nu știm încă dacă aici ierneză doar populația clocitoare în Dobrogea sau la aceasta se adaugă și populații nordice (cel mai plauzibil), problema aceasta putând fi rezolvată doar prin inelări repetate.

4. *Larus genei Brehm* (Pescărușul roz-alb)

Din cele cinci specii de pescăruși care clocesc la noi în țară, cel mai rar este cu siguranță Pescărușul roz-alb. De origine mediteraneană (STEGMAN, citat de CĂTUNEANU I. și colab. 1970, CIOCHIA V. 1992) sau sarmatica (VOOUS, citat de CĂTUNEANU I. și colab. 1970, MUNTEANU D., 1979). După cum îl prezintă diferiți autori, acest pescăruș are un areal cuprins între Turkestan, Golful Persic și Marea Caspică în est până în Marea Neagră și Marea Mediterană în vest, spre sud ajungând până în Senegal (IONESCU V., 1968, LINȚIA D., 1955, MUNTEANU D., 1979, RADU D., 1983). Pentru România, arealul său se

reduce la litoralul și îndeosebi la sistemul lagunar Razelm-Sinoe în Delta Dunării întâlnindu-se mai rar - fiind semnalat (de obicei în număr mic) din aprilie până în octombrie (CIOCHIA, V., 1984, 1992, IONESCU, V., 1968, LINȚIA, D., 1955, RADU, D., 1983, TĂLPEANU, M., PASPALEVA, M., 1973). Uneori se poate vedea și iarna la noi (TĂLPEANU, M., PASPALEVA, M., 1973) sau chiar mai la sud la Kap Kalicra, în Bulgaria (ROBEL, D., 1989).

Din lipsă de date, cuibăritul speciei în prezent la noi în țară este considerat incert (MUNTEANU, D., 1979, 1992, TĂLPEANU, M., PASPALEVA, M., 1981) deși pasărea a fost observată din martie până în octombrie, de repetate ori, dar în puține exemplare (BĂNICĂ, G., 1991, BREHME, S. și colab. 1992, CIOCHIA, V., BREIER, A., 1972, KISS, J.B., 1971, 1973, 1977 și 1985, IMPE, I.V., 1970, LANGEDIJIK, G. și colab. 1992, PAPADOPOL, A., 1963 și 1981, STĂNESCU, D., 1983, WEBER, P. și colab., 1991) și fără dovezi concrete ale cuibăritului.

Observațiile noastre sunt foarte puține - numai cinci - și toate sunt din luna martie. Păsările au fost observate de obicei staționând pe mare, în imediata apropiere a țărmului, la Constanța și Mamaia. Putem afirma că există un pasaj de primăvară al speciei pe Litoralul sudic al Dobrogei, dar neregulat și în puține exemplare. Suntem de acord cu afirmația lui IMPE, I.V. (1970), care afirma că în pasajul de toamnă Pescărușul roz-alb, ocolește litoralul românesc (exemplare izolate se pot întâlni și în această perioadă).

Raritatea deosebită a acestei specii impune acțiuni de ocrotire și protecție, împreună cu intensificarea cercetărilor în zona de litorală în vederea clarificării problemelor legate de migrație și cuibărit.

Observații de Larus genei: 2 ex., 08.03.1985, Constanța-Sud; 1 ex., 29.03.1985, Constanța-Sud; 30 ex., 22.03.1991, Mamaia-Sud; 2 ex., 19.03.1992, Constanța-Sud; 6 ex., 09.03.1993, Constanța-Sud.

5. *Larus canus* L. (Pescărușul sur)

Specie migratiare de origine siberiană (PAPADOPOL, A., 1966, RADU, D., 1979). Pescărușul sur cuibărește în nordul Europei, Asiei și Canadei (GOFREY, W.E., 1966, LINȚIA, D., 1955, SAUNDERS, D., 1971), în timpul iernii migrând până pe coasta Mării mediterane, Africa de Nord și Golful Persic. Omitologii sunt de acord în a considera specia drept oaspete de iarnă pe Litoralul Românesc al Mării Negre (CIOCHIA, V., HAFNER, H., 1969, IONESCU, V., 1968, MIHĂILEANU, A., MARINOV, M., 1977, MUNTEANU, D., 1992, LINȚIA, D., 1955, PAPADOPOL, A., 1966, 1977, RADU D., 1977, 1979, 1983, TĂLPEANU, M., PASPALEVA, M., 1973) sosind aici din octombrie, iar ultimele exemplare plecând la sfârșitul lunii martie, chiar în aprilie (MITRULY, A., WEBER, P., 1990). Cu toate acestea există semnalări ale speciei și din timpul verii, este drept, în exemplare izolate WEBER, P., SZABÓ, I., 1985, KISS, J.B., 1973, STĂNESCU, D., ZSIVANOVITS, P., 1973, VIELLIARD, I., TĂLPEANU, M., 1971), din iunie până

În septembrie, fiind observată chiar mai la sud în aceeași perioadă pe coasta bulgară (Rinnhofer G.m 1988).

Cel mai devreme am observat acest pescăruș pe 17.11.1993, pe mare la Constanța-Sud, un exemplar, iar ultima apariție datează din 15.03.1993, pe plaja din sudul stațiunii Mamaia, 100 exemplare. În lunile decembrie, ianuarie și februarie specia este frecventă pe coasta mării dar și pe câmp, pe arătură, unde se poate vedea în compania pescărușului argintiu. Iată câteva concentrări mai importante pe care le-am putut observa:

- 1.000 ex. la 19.01.1992 pe lacul Techirghiol
- 2.000 ex. la 04.02.1992 pe faleza dintre Tuzla și Eforie-Sud
- 1.000 ex. la 21.02.1992 pe plaja din Mamaia-Sud
- 1.000 ex. la 03.01.1993 pe faleza din sudul Constanței
- 1.000 ex. la 08.12.1993 în nordul Lacului Siut-Ghiol
- 1.200 ex. la 13.01.1994 pe câmp la Vadu

De asemeni, pe data de 15.02.1994, pe faleza din nordul Constanței se aflau aproximativ 4.500 de pescăruși, iar pe 17.02.1994 pe plaja din Mamaia-Sud erau 500 de exemplare și în estul lacului Tasaulinca încă 400 exemplare. Putem presupune că în perioada 15-17.02.1994 între Constanța și Năvodari iernau cel puțin 5.000 de pescăruși suri. Probabil ca un recensământ amănunțit efectuat pe tot litoralul în sezonul hibernal ar avea ca rezultat un număr mult mai mare de exemplare și am putea avea o imagine mai clară asupra efectivelor ce iernează aici.

Pescărușul sur rămâne un oaspete de iarnă obișnuit și numeros pe Litoralul județului Constanța.

6. *Larus fuscus* L. (Pescărușul negricios)

Pasăre de origine arctică (PAPADOPOL, A., 1966, RADU, D., 1979) al cărei areal de cuibărit cuprinde nordul Europei (BRUNN, B., SINGER, A., 1985, MUNTEANU, D., 1982, PETERSON, R.T. și colab, 1989) din peninsula Kola și Karelia până în Islanda, iar arealul de iarnă se întinde până în Africa tropicală și Peninsula Arabică, pescărușul negricios este considerat pe litoralul românesc un oaspete de iarnă și de pasaj (IONESCU, V., 1968, MUNTEANU, D., 1992, PAPADOPOL, A., 1966, RADU, D., 1973, 1977, 1979, 1983). În acest sens exista lucrarea domnului dr. Munteanu (MUNTEANU, D., 1982) care sintetizează datele cunoscute despre această specie până în momentul respectiv. Astfel observăm că pasărea este prezentă pe litoral tot timpul anului, numărul maxim de exemplare apar în pasajul de primăvară, în special în prima jumătate a lunii aprilie. Tot în luna aprilie (1942) la Constanța a fost observat numărul maxim de exemplare pe care îl cunoaștem: 400 (KUMER-LOEVE, 1953, citat de MUNTEANU, D., 1982 și IMPE, I.V., 1970).

Noi am reușit să nu-l observăm doar în luna februarie (2 ex., 22.02.1988, port Constanța) până în luna iulie (1 ex., 16.07.1994), cu un maxim de 35 de exemplare în luna aprilie (12.04.1992, port Constanța).

Din cele 43 de observații reușite asupra speciei, 33 sunt din luna aprilie (76,74 %), 4 din mai (09,30 %), 2 din martie (04,65 %), 2 din iunie (04,65 %), 1 din februarie (02,30 %) și una din iulie (02,32 %).

Deși sunt unele regiuni unde se poate întâlni tot timpul anului, este drept, în număr mic (cum ar fi Insula Sahalin - KISS, J.B., 1971, 1973), noi nu am reușit să-l observăm nici în pasajul de toamnă nici în timpul iernii (exceptând observația din februarie). În schimb rămâne interesantă prezența acestui pescăruș în lunile mai - iulie, aceasta indicând posibilitatea cuibăririi, cu toate că este mai probabil ca exemplarele rămase la noi să fie imature sexual. Nu trebuie uitat nici faptul că în trecut cuibărirea pe Insula Șerpilor (DROST, 1930, citat de IMPE, I.V., 1970 și LINȚIA, D., 1955), cercetări mai intense în zona lagunară și în Delta Dunării în timpul verii putând aduce date noi.

Deocamdată, considerăm specia ca un oaspete regulat în pasajul de primăvară pe litoralul Dobrogei de Sud, luna aprilie constituind punctul culminant al trecerii sale prin zonă. Se poate observa în celelalte luni ale anului, dar neregulat și un număr mic de exemplare.

Observații de *Larus fuscus*: 1 ex., 29.03.1985, Constanța-Sud; 2 ex., 16.04.1985, Constanța-Port; 2 ex., 18.04.1985, Constanța-Port; 4 ex., 19.04.1985, Constanța-Port; 4 ex., 21.04.1985, Constanța-Port; 4 ex., 27.04.1985, Constanța-Sud; 1 ex., 17.04.1985, Constanța-Sud; 2 ex., 20.04.1986, Constanța-Port; 12 ex., 30.04.1986, Constanța-Port; 1 ex., 05.05.1986, Constanța-Port; 3 ex., 06.04.1987, Constanța-Port; 3 ex., 07.04.1987, Constanța-Port; 2 ex., 22.02.1988, Constanța-Port; 2 ex., 16.04.1990, Constanța-Port; 7 ex., 06.04.1991, Constanța-Port; 5 ex., 09.04.1991, Constanța-Port; 5 ex., 12.04.1991, Constanța-Port; 4 ex., 18.04.1991, Constanța-Port; 2 ex., 19.04.1991, Constanța-Sud; 1 ex., 03.06.1991, Lacul Tăbăcăriei; 3 ex., 01.04.1992, Constanța-Port; 3 ex., 02.04.1992, Constanța-Port; 8 ex., 09.04.1992, Constanța-Port; 35 ex., 12.04.1992, Constanța-Port; 14 ex., 13.04.1992, Constanța-Sud; 2 ex., 13.04.1992, Mamaia-Sud; 1 ex., 22.04.1992, Mamaia-Nord; 2 ex., 28.04.1992, Constanța-Port; 12 ex., 13.05.1992, Sf. Gheorghe (Delta Dunării); 4 ex., 15.05.1992, Insula Sahalin (Delta Dunării); 4 ex., 17.05.1992, Sfântu Gheorghe; 10 ex., 01.06.1992, Lacul Mangalia; 1 ex., 24.03.1993, Vama Veche; 6 ex., 01.04.1993, Constanța-Port; 8 ex., 04.04.1993, Constanța-Port; 9 ex., 07.04.1993, Constanța-Port; 2 ex., 16.04.1993, Constanța-Port; 4 ex., 02.04.1994, Constanța-Sud; 7 ex., 07.04.1994, Grind Chituc; 30 ex., 12.04.1994, Constanța-Sud; 30 ex., 13.04.1994, Constanța-Sud; 2 ex., 15.04.1994, Constanța-Nord; 1 ex., 16.07.1994, Constanța-Port.

7. *Larus argentatus cachinnans* L. (Pescărușul argintiu cu picioare galbene)

Pasăre de origine transpaleartică (STEGMANN, citat de CĂTUNEANU, I. și colab., 1978, CIOCHIA, V., PAPADOPOL, A., 1966, RADU, D., 1979) sau Holarctica (VOOUS, citat de CĂTUNEANU, I. și colab., 1978, MUNTEANU, D., 1979). Pescărușul argintiu este cea mai frecventă și mai numeroasă specie de pescăruș de pe litoralul dobrogean. Este consemnată în orice listă avifaunistică ce se referă la țărmul românesc al Mării Negre, din bibliografia studiată. Practic, se poate observa în orice zi a anului și peste tot, între Vama Veche și Sfântu Gheorghe (Delta Dunării), atât pe malul mării cât și pe lacurile litorale, fiind o pasăre sedentar-clocitoare pentru zona luată în studiu.

Astfel, una din coloniile de cuibărit cunoscute în prezent pe litoralul sudic al Dobrogei este situată pe acoperișurile și terasele caselor și blocurilor din orașul Constanța, loc unde păsările clocesc anual cel puțin din anul 1957 (IMPE, I.V., 1970, PAPADOPOL, A., 1980, RADU, D., 1980). În vara anului 1994 am identificat cu certitudine un număr de 32 de cuiburi în Constanța (cu ponte în ele din care au ieșit pui), dar atât existența unor locuri favorabile pentru cuibărit și prezența păsărilor adulte ne fac să credem că numărul real de cuiburi este cel puțin dublu.

După sezonul de cuibărit, numărul pescărușilor argintii ce pot fi observați pe plajele marine sau pe lacurile litorale începe să crească atingând un maxim între lunile octombrie și martie, când pot ajunge la mii de exemplare: 1.000 exemplare pe 02.02.1988 la Constanța-Sud, 1.000 exemplare pe 06.01.1991 la Mamaia-Nord, 1.200 exemplare pe 04.02.1991 pe lacul Tăbăcărie, 4.500 exemplare pe 08.10.1991 la Mamaia-Nord, 1.000 exemplare pe 08.10.1991 la Mamaia-Nord, 1.000 exemplare pe 9.12.1991 la Constanța-Sud, 1.100 exemplare pe 9.12.1991 la Mamaia-Nord, 1.000 exemplare pe 05.01.1992 la Constanța-Sud, 3.042 exemplare pe 21.02.1991 la Mamaia-Sud, 2.800 exemplare pe 25.02.1992 pe Lacul Siut-Ghiol, 1.000 exemplare pe 12.03.1992 la Mamaia-Nord, 1.600 exemplare pe 28.10.1992 la Mamaia-Nord, 1.700 exemplare pe 10.11.1992 la Mamaia-Nord, 1.400 exemplare pe 04.12.1992 la Mamaia-Nord, 2.500 exemplare pe 18.10.1993 la Mamaia-Nord, 1.055 exemplare pe 17.11.1993 în Constanța-Sud, 1.260 exemplare pe 29.11.1993 la Vama Veche, 1.000 exemplare pe 08.12.1993 în nordul Lacului Siut-Ghiol și 1.110 exemplare pe 15.02.1994 în nordul Constanței.

Constatăm că specia iernează în număr destul de mare pe litoral (unul din locurile favorite fiind plaja marină dintre localitățile Mamaia și Năvodari), fiind prezentă în același număr și în pasaje în special în lunile martie și octombrie). În schimb, nu cunoaștem proveniența exactă a exemplarelor prezente. După câteva date obținute prin inelări, observăm că aici ajung și exemplare din nordul

Mării Negre (Ucraina) și chiar din Moscova și Finlanda (LAIU, L., 1991, PAPADOPOLO, A., 1980). Având în vedere eratismul accentuat al acestei specii, credem că numai prin inelări repetate vom putea avea o imagine mai clară asupra dinamicii populațiilor.

Remarcabil ni se pare la Pescărușul argintiu marea sa putere de adaptare la ecosisteme diferite, mare deschisă, plaja și faleze marine, lagune salmastre, lacuri cu ape dulci, culturile agricole de pe câmpuri și bineînțeles orașele de pe litoral (fapte cunoscute de altfel din literatură).

În aceste condiții, credem că specia este în progres numeric.

8. *Rissa tridactyla* L. (Pescărușul cu trei degete)

Acest pescăruș maritim care cuibărește în zonele arctice ale Asiei, Europei și Americii (GODFREY, W.E., LINȚIA, D., 1995, RADU, D., 1983, SAUNDERS, D., 1971), a fost observat prima oară pe litoral la 13.08.1966 - 1 exemplar imatur pe Grindul Lupilor (VIELLIARD, I., TĂLPEANU, M., 1971). Observațiile ulterioare au arătat că rămâne o specie accidentală, putându-se întâlni de regulă numai în pasaj și în sezonul rece (CIOCHIA, V., 1984, IONESCU, V., 1968, MUNTEANU, D., 1994, PAPADOPOLO, A., 1966, RADU, D., 1977, 1983, TĂLPEANU, M., PASPALEVA, M., 1973).

Singura dată când am avut șansa întâlnirii cu această specie a fost pe 24.01.1994, când un exemplar două a trecut în zbor de la sud spre nord, de-a lungul falezei marine din nordul Constanței.

Lipsa altor date ne îndreptățește să considerăm pescărușul cu trei degete ca foarte rar, având o apariție cu totul întâmplătoare pe litoral.

III. CONCLUZII

1. În aproape 10 ani de observații pe litoralul Dobrogei de Sud (1985-1994) au fost identificate 8 specii aparținând familiei *Laridae* (din totalul de 13 specii cunoscute până în prezent în România): *Larus melanocephalus* Temm, *L. minutus* Pall, *L. ridibundus* L., *L. genei* Brehm, *L. canus* L., *L. fuscus* L., *L. argentatus cachinnans* L., *Rissa Tridactyla* L.

2. Au fost găsite cuibărind în Dobrogea numai trei specii: *Larus melanocephalus* Temm (Lacul Sărătuni - Murighiol), *Larus ridibundus* L., (Lacul Sărături Murighiol, Lacul Dunăreni) și *Larus argentatus cachinnans* L. (Constanța).

3. Din punct de vedere al dinamicii fonologice, propunem următoarea clasificare:

- a) *Larus melanocephalus*: oaspete de vară și de pasaj rar.
- b) *Larus minutus*: specie de pasaj și oaspete de vară, rar iarna.
- c) *Larus ridibundus*: a doua specie ca frecvență. Sedentară. De asemeni, specie de pasaj și oaspete de iarnă.
- d) *Larus genei*: specie de pasaj. Foarte rară.

e) **Larus argentatus cachinnans**: Sedentară. De asemeni specie de pasaj și oaspete de iarnă.

f) **Larus tridactyla (Rissa)**: eratic

4. Deoarece sunt din ce în ce mai rare, considerăm că cercetările ornitologice trebuie să acorde o atenție deosebită speciilor **L. melanocephalus** și **L. genei**, care ar fi necesar să fie incluse pe lista speciilor strict ocrotite în România. De asemeni, trebuie stabilit dacă **L. minutus** și **L. genei** mai cuibăresc în Dobrogea.

Alte posibile direcții de cercetare pot fi supravegherea pasajelor de primăvară și de toamnă pe litoralul marin ca și recensămintele efectuate în lunile de iarnă.

Este necesară începerea unor acțiuni de inelare a pescărușilor, singura modalitate de a afla cu certitudine proveniența și destinația diferitelor populații.

5. Constatăm existența unor locuri favorite ale pescărușilor atât ca locuri de cuibărit (Lacul Sărăturii pentru **Larus melanocephalus** și **L. ridibundus**) cât și ca popasuri în pasaj (Lacul Techirghiol pentru **L. minutus** și **L. melanocephalus**) sau cartiere de iernat (plaja Mamaia-Năvodari pentru **L. argentatus cachinnans**, **L. ridibundus** și **L. canus**). Aceste locuri necesită un control cât mai riguros din partea ornitologilor pentru a studia biologia Laridelor și pentru a verifica sănătatea ecologică a acestor zone umede, care sunt importante și pentru alte specii acvatice.

Bibliografia se află la autor

CONTRIBUTIONS TO THE STUDY OF THE DYNAMICS OF THE FAMILY LARIIDAE (AVES) IN THE LITORAL ECOSYSTEM OF SOUTHERN DOBROGEA (1985-1994)

Summary

The autor presents a synthesis of almost 10 years of observations of gulls (Order Charadriiformes, Suborder Lari, Family Laridae) on the south coast of Dobrogea, on beaches and seafronts, as well as coastal lagoons.

Adresăm mulțumiri domnilor dr. DAN MUNTEANU, ANDREI KISS, MATEI TĂLPEANU și DAN TRAIAN IONESCU pentru ajutorul bibliografic oferit cu deosebită amabilitate. O parte din observații au fost făcute și în prezența altor ornitologi, din care nu putem să nu-i amintim pe GHEORGHE BANU, JOHN BISHOP, dr. DAN MUNTEANU, ANIKÓ MITRULY, J.B. KISS, MIHAI MARINOV, JÓZSEF SZABÓ senior și junior, PETER WEBER și alții, cărora le mulțumim și pe această cale pentru ajutorul și îndrumările acordate cu generozitate.

Adresa autorului:

GABRIEL BĂNICĂ
8700 Constanța
Str. Ștefan cel Mare nr. 79
sc. B, et. IV, ap. 22
România